

ÖĞRETMENLERİN, MÜFETTİŞLERLE YAŞADIKLARI TEMEL SORUNLAR*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ilköğretim öğretmenlerinin, teftiş sırasında müfettişlerle yaşadıkları temel sorunların neler olduğunu belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Uşak ili merkezinde hizmetiçi eğitime katılan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Bu modele uygun olarak öğretmenlere açık uçlu soru sorulmuş ve cevapları yazılı olarak alınmıştır. Öğretmenlerin kullandıkları ifadeler incelenerek temalar oluşturulmuştur. Değerlendirmeler bu temalar üzerinden yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıkları sorunların başında programları açıklamamaları gelmektedir. Bu sorun cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre de öncelikli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler, müfettişlerin kendilerine saygı duymadıklarından şikâyet etmişlerdir. Meslekte kıdem arttıkça müfettişlerle yaşanan sorunların sıklığı azalmaktadır. Sınıf öğretmenleri müfettişlerle en çok sorun yaşayan branş olduğu görülmüştür. Öğretmenler teftişin formaliteden ibaret olduğunu ve kaldırılması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Teftiş, Müfettiş, öğretmen, teftişle ilgili sorunlar

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the primary school teachers' main problems happening during the inspection of supervisors. Teachers participating inservice training in the center of Usak province establish research study group. The research is structured with survey model. According to this model, open-ended questions are asked to teachers, and answers are taken by writing. Teachers' answers are examined and then, themes were constructed. The assessments are made through these themes. Descriptive statistics were used in the analysis of data. As a result of the survey, the main problem of teachers confronting with supervisors is not explaining the curriculums. This question is emerging as a priority in regard to gender, seniority and branch. Teachers have complain that inspectors do not respect them. The more professional seniority increases, the more the frequency of problems with supervisors is declining. The branch of primary school teachers is seen as the greatest problems with supervisors. Teachers think that supervison is only an unnecessary and should be removed.

Key words: inspection, supervisor, teachers, inspection-related questions

* Yrd.Doç.Dr. Hakan GÜLVEREN. Uşak Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

Eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması, hem eğitim-ğretim sistemine giren hammaddelerin kalitesine, sürecin iyi işlemesine ve sonuçta yapılacak değerlendirmelerin uygunluğuna bağlıdır. Ayrıca sistemin her aşamasında elde edilen bilgilerin sistemi yeniden düzenleyecek biçimde uygulamaya konulmasını gerektirir.

Eğitim sisteminde ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda bir araya getirilen kaynakların kaliteli, amaca uygun olması her zaman hedefe ulaşmaya veya beklenen kalitede ürünlerin ortaya çıkması için yeterli olmayabilir. Bir kurum olarak okul ele alındığında, eğitimden şu veya bu şekilde sorumlu olanların öncelikle kendilerinden beklenenleri yerine getirmeleri, bundan sonra da kişisel becerileri ile ulaşılmak istenen noktaya ve ötesine gitmek mümkün olabilir. Kurum olarak okulun ve ona bağlı olarak öğretimin ve öğretmenlerin kalitesinin geliştirilmesinde denetim önemlidir. Örgütlerin vermiş oldukları hizmetlerinin niteliklerinin denetlenmesi ve sonrasında verilen hizmetlerin geliştirilmesi, değiştirilmesi, iyileştirilmesi açısından denetim gereklidir ve önemlidir.

Türk eğitim sisteminde değerlendirme, denetim yoluyla yapılmaktadır (Bursalıoğlu, 1987). Denetim, rgt amaçlarına uygunluğun ölçülmesidir. Eğitim rgtlerinde etkililiği sağlama ve sürdürmeye yönelik denetimin rehberlik ve geliştiricilik yanı önem kazanır (Kaya, 1993). Denetim, kuruluşun amaçlarına ulaşıp ulaşmadığını araştırmak ve kontrol etmenin yanında öngörülen hedef ve mevzuattan sapmalar varsa bu sapmaların düzeltilmesi için ilgili yerlere önerilerde bulunur ve merkezle taşra arasında köprü görevi stelenir (Taymaz, 1993).

Denetim, rgtsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması (Aydın, 1986), rgtsel amaçlardan sapmayı önlemek için örgütün işlemesinin izlenmesi ve düzeltilmesi sürecidir (Başaran, 1993). Denetimin amacı; örgütün amaçlarının gerçekleştirme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmek (Aydın, 1986), eğitim ve öğretimin amaçlarına en uygun değer ve eylemleri bulmak (Bursalıoğlu, 1987), ğretim ve öğrenme sürecini geliştirmeye çalışmak, öğretmenlerin yetiştirilmesini sağlamak ve bu yolla ğretimi geliştirmeye çaba harcamaktır (Cengiz, 1992).

Denetimde, gözlemi planlama, analiz, öğretmenin performansını geliştirmek için 1970'lerde sınıfa dayalı bilgi toplamaya vurgu yapılmaktadır (Ovando, 2000). Denetim eylemlerinin etkinliğini artırmak amacıyla ilgili bireyler arasında işbirliği ve rehberlik esasına dayanan (Ağaoğlu, 1997), ğretmenin sınıf içi performansını geliştirmeyi amaçlayan (Cogan, 1973) ve modern dönemin en etkili aracı olan klinik denetimde, öğretmenle denetmen arasında gerçek öğretme ve öğrenme ortamında gerçekleşen etkileşme ve bu etkileşimle birlikte planlı bir gözleme dayalı verilerin analizi işığında, öğretimsel gelişme gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Aydın, 1993). Denetçilerin görevlerini kişiler arası

görüşme ile gerçekleştirdikleri ve başarılarının bu görüşmelerin etkililiğine bağlı olduğu ve bunun için de iletişimin anahtar bir rol oynadığı belirtilmiştir (Lovell ve Wiles, 1983).

Denetimin temel amacının 1980'lerde öğretimi geliştirmek olduğu vurgulanmıştır (Goldhammer ve ark, 1980). Öğretimsel denetimde, ilk elden gözlem yoluyla öğretime ilişkin elde edilen verilerin kullanılmasına vurgu yapılmakta; denetçi ve öğretmenin yüz yüze etkileşimini, öğretim davranışlarının analizlerini, öğretmenin katılımını gerektirmekte ve öğretimin geliştirilmesi için gerekli etkinlikleri içermektedir. Denetim, yönlendirici olmaktan daha çok etkileşimsel, otokratik olmaktan daha çok demokratik, denetçi merkezli olmaktan daha çok öğretmen merkezli olarak görülmüştür (Ovando, 2000).

Etkili denetim, bilgiyi, kişiler arası ve teknik becerileri gerektirir. Bunlar, eylem araştırması, grup geliştirme, program geliştirme, doğrudan öğretmenlere yardımdan oluşan denetim görevleri aracılığı ile yerine getirilir. Modern denetimin özellikleri; öğrenme ve öğretme sürecini geliştirme, amaçların kabul edilmesine ve gerçekleştirilmesine yardım etme, katılımcılar arasında işbirliği sağlama ve yeteneklerinden yararlanma, önerilerde bulunma, esneklik, bilimsellik, güdüleyici olma şeklinde sıralanmıştır (Aydın, 1993).

Modern dönemde denetime ilişkin yazılan hemen hemen her yazıda insan ilişkilerinin önemi vurgulandığı halde, öğretmenlerin denetime karşı savunucu tepki gösterdikleri, denetimden hoşlanmadıkları ve bu süreci yardım olarak görmedikleri belirtilmektedir (Acheson ve Gall, 1997). Öğretmenler, denetimi çok az değerli görürken, denetçiler kendi işlerini çok değerli görme eğilimindedir. Öğretmenler, denetçilerin kendilerine ilettikleri pek çok şeyin öğretim problemleri ile ilgili olmadığını ve olağan işlemler olduğunu belirtmektedir. Öğretmenler, bütün denetim sürecini bir oyuna benzetmekte ve oyun bittiğinde gerçekte hiçbir şey olmamıştır şeklinde düşünmektedir.

Blumberg, öğretmenlerin, denetçi-öğretmen ilişkilerine yönelik betimlemelerinden var olan durumu; kapalılık, uzaklık, gerilim, soğukluk, kaynaklara zor ulaşılabilirlik, mekanizm, katılık, formlara ve prosedürlere dayalı iklim olarak kavramlaştırmıştır. Öğretmenlerin bu ilişkilere yönelik hayallerini ise; açıklık, yakınlık, rahatlık, sıcaklık, kaynaklara kolay ulaşılabilirlik, insancılık, esneklik, işbirliğine dayalı problem çözme iklimi olarak nitelendirmiştir (Blumberg, 1980). Kısacası, modern denetim, işbirliğine dayalı, demokratik ve bilimsel yöntemlerin eğitim-öğretimin kalitesini artıracakı bakış açısına dayanmaktadır. Eğitim denetimine geniş

bilgiler kazandıran bu paradigma, modern öncesi otoriter denetim uygulamalarını değiştirmiş ve daha eşitlikçi postmodern dönemin habercisi olmuştur (Collin, 2002).

Türk Eğitim Sistemi'nde denetim; okul yönetimi, ilköğretim müfettişleri ve bakanlık müfettişleri olmak üzere üç düzeyde yapılmaktadır (Başaran, 1993). Öğretmen ve öğretim kalitesinin geliştirilmesi noktasında denetimin önemli bir işlevi vardır. Geleceğın toplumunu yetiştiren eğitim örgütlerinin hizmet kalitesinin denetlenmesi ve iyileştirilmesi son derece önemli ve gereklidir. Eğitim örgütlerini denetleyenlerin kalitesi de şüphesiz önemli olmakla birlikte, denetmenlerin sahip oldukları denetim paradigması, kullandıkları denetim yaklaşımları ve bunları belirleyen kanuni düzenlemeler, denetim sürecinin etkililiğinde denetmen faktöründen daha önemli etkilere sahip olduğu söylenebilir (İlğın 2008). Bu bakımdan müfettişler ile öğretmenler arasında denetleme etkinlikler sırasında bir takım sorunların yaşanması söz konusudur. Sorunlar her iki tarafın bir birini farklı şekillerde algılamalarından kaynaklanabilir. Bu araştırmanın amacı da öğretmenlerin denetimler sırasında denetmenler yaşadıkları sorunları belirlemektir. Sorunların ortaya konulması denetim sürecinin daha etkili hale getirilebilmesi için önemli bir adım olacaktır. Bir sonraki aşamada çözüm yollarının üretilmesi gerekecektir.

YÖNTEM

Araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Bu modele uygun olarak öğretmenlere açık uçlu soru sorulmuş ve bunlar yazılı olarak alınmıştır. Araştırma, Uşak ili merkezinde yer alan ve hizmetiçi eğitime katılan bütün öğretmenler üzerinde yapılmıştır.

Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıklarını belirttikleri ifadeler kodlanmış ve belirli temalar oluşturulmuştur. Kodlamalar içersindeki aynı ifadeler farklı öğretmenler tarafından tekrar edilmişse tekrar etme sayısı ifadenin yanına parantez içinde yazılmıştır. Öğretmenlerin kullandıkları ifadelerden bazıları bir iki özelliği içerir nitelikte olanlar belirlenmiş olan temalara eklenerek verilerin kaybı engellenmiştir.

BULGULAR ve TARTIşMA

Toplam 231 öğretmenin katıldığı çalışmada, denetimler sırasında müfettişlerle yaşadıklarını ifade ettikleri sorunlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 Öğretmenler ve Müfettişler Arasında Yaşanan Genel Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	n	%
Programları açıklamıyorlar	226	0,98
Yapılamayacak uygulanamayacak şeyler talep ediyorlar	225	0,97
Öğretmenliği unutmuşlar	222	0,96
Problemlerimizi dile getirmiyorlar bizi temsil etmiyorlar problem çözmüyorlar	220	0,95
Müfettişler arasında farklı anlayış ve yaklaşımlar çelişkiler	211	0,91
İyi şeyleri takdir etmiyorlar hep kotu yönere bakıyorlar	209	0,90
Taraf tutuyorlar adam kayırıyorlar adaletsizlik yaratıyorlar	208	0,90
Otoriter ve baskıcı davranıyorlar bizi ezmeye çalışıyorlar amirlik yapmaya çalışıyorlar bize baskı kurmaya ve bizi korkutmaya çalışıyorlar	205	0,89
Okula önyargı ile geliyorlar öğretmenlere karşı önyargılılar bize güvenmiyorlar objektif değiller	202	0,87
Diyaloga girmiyorlar gelişme ve yenilikleri aktarmıyorlar işbirliği yapmıyorlar	201	0,87
Teftiş gereksiz kaldırılсын	198	0,86
Öğretmenlere saygı duymuyorlar onları küçük görüyorlar bilmişlik taşıyorlar bazen öğrenci önünde küçük düşürüyorlar	198	0,86
Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor	194	0,84
Formaliteye düşkünler teftiş yapmak için yapıyorlar aşırı kuralcılar esnek değiller özel durumları göz önünde bulundurmuyorlar	193	0,84
Yapılan teftişler gerçeği yansıtmıyor bir saatlik gözlemlerle karar verilemez teftişlerin geçerliliği yok	185	0,80
Müfettişler yetersiz. Gereli bilgiye sahip değiller	179	0,77
Rehberlik yapmıyorlar teftişler gelişmemize yardımcı olmuyor	145	0,63
Ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyorlar eleştiri yapmak için eleştiri yapıyorlar	143	0,62

Tablo 1'e göre öğretmenlerin açık uçlu olarak sorulan sorulara verdikleri cevaplara dayalı olarak müfettişlerle yaşadıkları sorunların başında, müfettişlerin programları açıklamamaları gelmektedir(%98). Bu sorunun ardından yaşanan problem olarak öğretmenler, müfettişlerin kendilerinden yapılamayacak-uygulanamayacak etkinlikleri talep ettikleri (%97) ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler müfettişlerin bu taleplerde bulunurken bir zamanlar kendilerinin de öğretmen olduklarını unuttuklarını (%96), isteklerinin yapılp yapılmayacağını aslında kendilerinin de bildikleri ifade etmişlerdir.

Bunun yanında müfettişlerin, öğretmenleri bazı kurumlarda kendilerini temsil etmeleri gerektiğini düşünmekte fakat bu temsil işini yapamadıklarını, problemleri çözemediklerini (%95) ifade etmişlerdir. Bir önceki özellikle birlikte bu görüş ele alındığında öğretmenlerin müfettişlerin öğretmenlikten uzak bir statü olarak algıladıkları söylenebilir. Öğretmenler, müfettişler arasında da farklılıklar olduğu, özellikle

uygulamalar noktasında birbirleri arasında çelişkiler olduğunu düşünmektedirler (%91). Bu çelişkili açıklama ve uygulamalar öğretmenleri de çelişkiye düşürmekte ve ne yapacaklarına karar verememektedirler.

Öğretmenler yaptıkları çalışmalardan dolayı takdir edilmek istemektedir. Fakat müfettişlerin, öğretmenlerin yaptıkları bütün işlerde çalışmaların olumsuz yönlerini ön plana çıkarmalarından rahatsızlık duymaktadırlar (%90). Öğretmenler müfettişlerin taraf tuttıklarını düşünmektedir (%90). Öğretmenler müfettişlerin otoriter ve baskıcı davranmalarından ve kendilerini statülerini ve statünün verdiği güçlerini ön plana çıkararak ezmeye çalışmalarından, kendilerine amirleriymiş gibi davranmalarından rahatsızlık duymaktadırlar (%89). Oysaki öğretmenlere göre müfettişlerin yapmaları gereken rehberliktir (%63), bunu da yerine getirmekten çok ufak ve önemsiz meseleleri büyüterek eleştiri yapmaktadırlar (%62).

Öğretmenler müfettişlerin okullarına önyargı ile geldiklerini, öğretmenlere karşı önyargılı davrandıklarını, öğretmenlere güvenmedikleri gibi değerlendirmelerinde objektif olmadıklarını (%87) belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretiler, müfettişlerin kendileri ile iletişime çok girmediklerinden ve yenikleri aktarmadıklarından şikâyet etmektedir (%87). Öğretmenler, müfettişlerin teftiş sırasında kendilerine saygı duymadıklarından, onları küçük görmelerinden, bilmişlik taslamalarından rahatsızlık duydukları gibi bazen müfettişlerin öğretmenleri öğrencilerinin yanında küçük düşürücü davranışlara bulunmalarından rahatsızlar (%86). Müfettişlerin, öğretmenlerin morallerini bozacak biçimde davranmaları, eleştirilerinde yapıcı olmak yerine yıkıcı olmaları öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar arasında yer almaktadır (%84).

Öğretmenler, müfettişlerin denetimde daha çok formaliteye önem vermelerinden, kuralların uygulanmasında okulun, öğrencilerin özel durumlarını dikkate almadıklarından, esnek davranmadıklarından yakınmaktadırlar (%84). Öğretmenlere göre her okulun koşulları farklıdır. Sosyo-ekonomik ve kültürel özelliği fazla olan bir okullu maddi ve fiziki eksikliği olan bir okulun yapabilecekleri bir birinden farklıdır. Müfettişler bu durumu göz önünde bulundurarak öğretmenlerden uygun taleplere bulunmalıdır. Öğretmenler bir saatlik gözlemlerle yapılan denetimin gerçeği yansıtmayacağı görüşündedirler (%80). Öğretmenler arasında müfettişlerle yaşadıkları sorunlar karşısında denetimin gereksiz ve kaldırılması gerektiği görüşünün yaygın hale geldiği (%86) söylenebilir. Ayrıca Öğretmenler, müfettişlerin denetim konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları görüşündedirler (%62). Bu durum öğretmenlerin müfettişlere olan

güvenleri sarsabilir, yapılan teftişin eğitim öğretimi geliştirme işlevi ortadan kalkabilir.

Tablo 2 Cinsiyete Göre Öğretmenler ve Müfettişler Arasında Yaşanan Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Kadın			Erkek		
	Bahsetmemiş n	Bahsetmiş %	Toplam n	Bahsetmemiş n	Bahsetmiş %	Toplam n
Programları açıklamıyorlar	3	0,02	138	2	0,02	88
Yapılamayacak uygulanamayacak şeyler talep ediyorlar	4	0,03	137	2	0,02	88
Öğretmenliği unutmuşlar	3	0,02	138	6	0,07	84
Problemlerimizi dile getirmiyorlar bizi temsil etmiyorlar problem çözmiyorlar	6	0,04	135	5	0,06	85
Müfettişler arasında farklı anlayış ve yaklaşımlar çelişkiler	14	0,10	127	6	0,07	84
İyi şeyleri takdir etmiyorlar hep kötü yönleri bakıyorlar	19	0,13	122	8	0,09	82
Taraf tutuyorlar adam kayırıyorlar adaletsizlik yaratıyorlar	15	0,11	126	8	0,09	82
Otoriter ve baskıcı davranıyorlar bizi ezmeye çalışıyorlar amirlik yapmaya çalışıyorlar bize baskı kurmaya ve bizi korkutmaya çalışıyorlar	11	0,08	130	15	0,17	75
Okula önyargı ile geliyorlar öğretmenlere karşı önyargılılar bize güvenmiyorlar objektif değiller	18	0,13	123	11	0,12	79
Diyaloga girmiyorlar gelişme ve yenilikleri aktarmıyorlar işbirliği yapmıyorlar	17	0,12	124	13	0,14	77
Teftiş gereksiz kaldırılmalı	22	0,16	119	11	0,12	79
Öğretmenlere saygı duymuyorlar onları küçük görüyorlar bilmişlik taşıyorlar bazen öğrenci önünde küçük düşürüyorlar	19	0,13	122	14	0,16	76
Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor	33	0,23	108	4	0,04	86
Formaliteye düşkünler teftiş yapmak için yapıyorlar aşırı kuralcılar esnek değiller özel durumları göz önünde bulundurmuyorlar	23	0,16	118	15	0,17	75
Yapılan teftişler gerçeği yansıtmıyor bir saatlik gözlemlerle karar verilemez teftişlerin geçerliliği yok	31	0,22	110	15	0,17	75
Müfettişler yetersiz. Gereli bilgiye sahip değiller	31	0,22	110	21	0,23	69
Rehberlik yapmıyorlar teftişler gelişmemize yardımcı olmuyor	39	0,28	102	47	0,52	43
Ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyorlar eleştiri yapmak için eleştiri yapıyorlar	63	0,45	78	25	0,28	65

Öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıkları sorunlar cinsiyete göre incelendiğinde algılanan sorunların sıralamasında bir değişiklik olmadığı fakat cinsiyetlere göre bazı sorunlarda farklılaşmalar olduğu görülmektedir. Programları açıklama, yapılamayacak işleri isteme ile ilgili görüşlerde erkek ve bayan öğretmenlerin bir biriyle aynı görüşte oldukları görülmektedir. “İyi şeyleri takdir etmiyorlar hep kötü yönleri bakıyorlar” biçiminde görüş bildiren erkek öğretmenlerin (%91), bayan öğretmenlere göre (%87) takdir edilme isteklerinin daha fazla olduğu görülmekte ve bu

müfettişler tarafından gerçekleştirilmediğinden erkek öğretmenler bunu daha fazla sorun olarak değerlendirmişlerdir

“Otoriter ve baskıcı davranıyorlar bizi ezmeye çalışıyorlar amirlik yapmaya çalışıyorlar bize baskı kurmaya ve bizi korkutmaya çalışıyorlar” düşüncesine bayan öğretmenler (%92), erkek öğretmenlere (%83) göre daha fazla sorun olarak değerlendirmişlerdir. “Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor” biçiminde öğretmenler tarafından bildirilen sorunu erkek öğretmenler (%96), bayan öğretmenlere(%77) göre daha fazla sorun olarak algılamışlardır. “Ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyorlar eleştiri yapmak için eleştiri yapıyorlar” düşüncesinde de erkek öğretmenler (%72), bayan öğretmenlere (%55)göre bu durumu bir sorun olarak değerlendirmişlerdir. Erkeklerin detaylarla çok uğraşmayı sevmedikleri buna karşın bayanların detaylar üzerinde daha fazla ilgilendikleri düşünüldüğünde ortaya çıkan sonucun doğal bir sonuç olduğu söylenebilir.

Bayan öğretmenler(%72), erkek öğretmenlere (%48) kıyasla müfettişlerin rehberlik görevlerini yerine getirmemelerinden şikâyetçiler, bayan öğretmenlerin eğitim öğretim etkinliklerinin planlanması ve uygulanması konusunda rehberliğe daha fazla ihtiyaç duydukları söylenebilir. Öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıkları sorunların branşlara göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir. Tablo 3’e göre müfettişlerle en çok sorun yaşayanların sınıf öğretmenleri, en sorun yaşayanların Tarih, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Öğretmenleri olduğu görülmektedir. Sınıf öğretileri en çok müfettişlerin programları açıklamaları konusunda sorun yaşadıkları (%52), en az yaşadıkları sorun ise müfettişlerin rehberlik yapmamalarıdır. Diğer branşlarda incelendiğinde öğretmenlerin programların açıklanmamasından şikâyetçiler ve bu konuda sorun yaşadıkları görülmektedir. Türkçe (%13) ve Fen Bilgisi (%7) öğretmenleri müfettişleri diğer branşlardan farklı olarak müfettişlerin “Okula önyargı ile geliyorlar öğretmenlere karşı önyargılılar bize güvenmiyorlar objektif değiller” görüşünde oldukları görülmektedir. Sınıf (%42) ve Türkçe (%11) öğretmenleri müfettişlerin bilgisiz ve yetersiz olmalarının sorun olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3 Branşlara Göre Öğretmene ve Müfettişler Arasında Yaşanan Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	Sınıf Öğr.		Türkçe		Matematik		Tarih Coğ. Sos.		Fen		Beden Resim		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Planları açıklayamıyorlar	120	0,52	33	0,14	22	0,10	11	0,05	17	0,07	14	0,06	226	0,98
Yapılamayacak uygulanamayacak şeyler talep ediyorlar	117	0,51	33	0,14	24	0,10	11	0,05	17	0,07	14	0,06	225	0,97
Öğretmenliği unutmuşlar	117	0,51	32	0,14	24	0,10	10	0,04	16	0,07	14	0,06	222	0,96
Problemlerimizi dile getirmiyorlar bizi temsil etmiyorlar problem çözmüyorlar	117	0,51	33	0,14	22	0,10	11	0,05	15	0,06	13	0,06	220	0,95
Müfettişler arasında farklı anlayış ve yaklaşımlar çelişkiler	110	0,48	33	0,14	21	0,09	10	0,04	16	0,07	13	0,06	211	0,91
Taraf tutuyorlar adam kayırıyorlar adaletsizlik yaratıyorlar	111	0,48	30	0,13	20	0,09	9	0,04	15	0,06	14	0,06	208	0,90
Otoriter ve baskıcı davranıyorlar bizi ezmeye çalışıyorlar amirlik yapmaya çalışıyorlar bize baskı kurmaya ve bizi korkutmaya çalışıyorlar	113	0,49	29	0,13	20	0,09	9	0,04	15	0,06	13	0,06	205	0,89
Okula önyargı ile geliyorlar öğretmenlere karşı önyargılılar bize güvenmiyorlar objektif değiller	104	0,45	30	0,13	23	0,10	8	0,03	16	0,07	12	0,05	202	0,87
Diyaloga girmiyorlar gelişme ve yenilikleri aktarmıyorlar işbirliği yapmıyorlar	109	0,47	28	0,12	22	0,10	10	0,04	13	0,06	11	0,05	201	0,87
Teftiş gereksiz kaldırılmalı	110	0,48	26	0,11	18	0,08	10	0,04	13	0,06	12	0,05	198	0,86
Öğretmenlere saygı duymuyorlar onları küçük görüyorlar bilmişlik taşıyorlar bazen öğrenci önünde küçük düşürüyorlar	108	0,47	28	0,12	22	0,10	8	0,03	12	0,05	12	0,05	198	0,86
Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor	99	0,43	31	0,13	21	0,09	9	0,04	14	0,06	11	0,05	194	0,84
Formaliteye düşkünler teftiş yapmak için yapıyorlar aşırı kuralcılar esnek değiller özel durumları göz önünde bulundurmuyorlar	101	0,44	30	0,13	21	0,09	8	0,03	16	0,07	11	0,05	193	0,84
Müfettişler yetersiz. Gerekli bilgiye sahip değiller	97	0,42	26	0,11	18	0,08	8	0,03	15	0,06	7	0,03	179	0,77
Rehberlik yapmıyorlar teftişler gelişmemize yardımcı olmuyor	71	0,31	29	0,13	13	0,06	10	0,04	9	0,04	7	0,03	145	0,63

Öğretmenlerin kıdemlerine göre yaşadıkları sorunların dağılımı incelendiğinde genelde kıdem yükseldikçe yaşanan sorunlarda artış olduğu gözlenmektedir. Kıdem bakımından yüksek olan öğretmenler müfettişlerin moral bozmalarından (%93), okula ön yargı ile gelmelerinden (%93), taraf tutmalarından (%93), yetersiz ve bilgisiz (%93) olmalarından şikâyetçiler. Buna karşılık müfettişlerin rehberlik yapmaması (%40) bir sorun olarak görülmektedir. Öğretmenliğin ilk yıllarında öğretmenler müfettişlerin planları açıklamaması konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir (%95). Bunun yanında görevde yeni olan öğretmenler için sorunlu özellikler müfettişlerin formaliteye düşkün olmaları, aşırı kuralcı olmaları, esnek davranmamaları, müfettişler arasında uygulamalara yönelik olarak farklı görüşlerin olmasıdır. Öğretmenlik mesleğinin ortalarına doğru (16-20) müfettişlerle yaşanan sorunların kısmen azaldığı, fakat bitmediği görülmektedir. Bu öğretmenler de planların açıklanmaması, müfettişlerin otoriter ve baskıcı davranmalarını, moral bozmaları, öğretmenlerin yaşadıkları sorunları çözme konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler müfettişlerin yapılamayacak, uygulanması güç olan etkinliklerin müfettişlerin yapmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Kıdem ilerledikçe bu konuda yaşanan sorunlarda azalma olduğu görülmektedir. Müfettişlerin yetersiz olduğunu bütün gruptaki öğretmenler ifade etmiştir. Öğretmenler kıdemleri yükselmesine rağmen takdir edilmeyi beklemektedirler fakat müfettişler kendilerini takdir etmemektedir. “Yapılan teftişler gerçeği yansıtmıyor bir saatlik gözlemlerle karar verilemez teftişlerin geçerliliği yok” görüşünü bütün öğretmenler ifade etmişlerdir, özellikle 16-20 yıllık öğretmenler bu görüşü diğer öğretmenlere göre daha fazla kullanmışlardır (%90).

Kıdeme göre yaşanan sorunlar incelendiğinde öğretmenler, müfettişlerin planları açıklamamaları (%98), yapılamayacak etkinlikleri istemeleri (%97) ve öğretmenliği unutmış olmalarından (%96) şikâyetçiler. Öğretmenler eğitim ve öğretimle ilgili yaşadıkları sorunların müfettişler tarafından ilgili birimlere iletmelerini, çözümler üretmelerini beklemektedirler fakat müfettişler bu görevi yerine getirememektedir (%95). Kıdeme göre öğretmenlerin yaşadıkları sorunlardan bir diğeri müfettişler arasında çelişkilerin olmasıdır (%91). Öğretmenler kıdemlerine göre incelendiğinde müfettişlerin taraf tutmaları (%90) ve takdir edilmeyi (%90) aynı düzeyde sorun olarak görmektedirler.

Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin en az sorun olarak ifade ettikleri durum “Ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyorlar eleştiri yapmak için eleştiri yapıyorlar” (%62) olduğu ortaya çıkmıştır. “Rehberlik yapmıyorlar teftişler gelişmemize yardımcı olmuyor” biçiminde ifade edilen sorun öğretmenlerin %63’ü tarafından ifade edilmiştir. Yapılan teftişlerin gerçeği yansıtmadığını (%80), müfettişlerin formalitelerle

uğraştıklarını (%84), teftişin gereksiz ve kaldırılması gerektiği görüşü ifade edilmektedir.

Tablo 4 Kıdeme Göre Öğretmene ve Müfettişler Arasında Yaşanan Sorunlar

Yaşanan Sorunlar		1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	Toplam
1. Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor	%	0,74	0,86	0,86	0,82	0,84	0,93	1	0,84
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
2. Otoriter ve baskıcı davranıyorlar bizi ezmeye çalışıyorlar amirlik yapmaya çalışıyorlar bize baskı kurmaya ve bizi korkutmaya çalışıyorlar	%	0,74	0,97	0,90	0,90	0,89	0,80	1	0,89
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
3. Okula önyargı ile geliyorlar öğretmenlere karşı önyargılılar bize güvenmiyorlar objektif değiller	%	0,89	0,79	0,80	0,89	0,95	0,93	1	0,87
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
4. Taraf tutuyorlar adam kayırıyorlar adaletsizlik yaratıyorlar	%	0,89	1	0,88	0,87	0,89	0,93	1	0,90
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
	%	0,84	0,93	0,92	0,82	0,78	0,93	1	0,86
5. Teftiş gereksiz kaldırılsın	n	19	29	49	62	55	15	2	231
6. Rehberlik yapmıyorlar teftişler gelişmemize yardımcı olmuyor	%	0,63	0,79	0,53	0,77	0,53	0,4	0,5	0,63
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
7. Problemlerimizi dile getirmiyorlar bizi temsil etmiyorlar problem çözmiyorlar	%	1	0,97	0,96	0,98	0,91	0,87	1	0,95
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
	%	0,95	1	1	0,97	0,96	1	1	0,98
8. Planları açıklayamıyorlar	n	19	29	49	62	55	15	2	231
	%	1	0,97	1	0,94	0,96	0,93	0,5	0,96
9. Öğretmenliği unutmuşlar	n	19	29	49	62	55	15	2	231
10. Öğretmenlere saygı duymuyorlar onları küçük görüyorlar bilmişlik taşıyorlar bazen öğrenci önünde küçük düşürüyorlar	%	0,79	0,93	0,82	0,89	0,84	0,87	1	0,86
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
11. Müfettişler yetersiz. Gerekli bilgiye sahip değiller	%	0,89	0,76	0,76	0,77	0,73	0,93	0,5	0,77
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
12. Müfettişler arasında farklı anlayış ve yaklaşımlar çelişkiler	%	0,95	0,83	0,90	0,95	0,89	1	1	0,91
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
13. Formaliteye düşkünler teftiş yapmak için yapıyorlar aşırı kuralcılar esnek değiller özel durumları göz önünde bulundurmuyorlar	%	0,95	0,83	0,73	0,89	0,87	0,67	1	0,84
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
14. Ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyorlar eleştiri yapmak için eleştiri yapıyorlar	%	0,68	0,52	0,59	0,65	0,62	0,73	0,5	0,62
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
15. Yapılan teftişler gerçeği yansıtmıyor bir saatlik gözlemlerle karar verilemez teftişlerin geçerliliği yok	%	0,74	0,69	0,84	0,90	0,78	0,6	1	0,80
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
16. Diyaloga girmiyorlar gelişme ve yenilikleri aktarmıyorlar işbirliği yapmıyorlar	%	0,89	0,93	0,88	0,87	0,85	0,73	1	0,87
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
17. İyi şeyleri takdir etmiyorlar hep kotu yönleri bakıyorlar	%	0,84	0,76	0,92	0,95	0,93	0,93	1	0,90
	n	19	29	49	62	55	15	2	231
18. Yapılamayacak uygulanamayacak şeyler talep ediyorlar	%	1	1	0,94	1	0,98	0,87	1	0,97
	n	19	29	49	62	55	15	2	231

SONUÇ VE ÖNERİLER

Uşak ili merkezde hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıkları sorunları belirlemek için yapılan bu çalışmada öğretmenlerin en çok yaşadıkları sorunun “Planların açıklanmaması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sorun cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre incelendiğinde de öncelikle yaşanan sorun olduğu görülmektedir. Öğretmenler müfettişlerin insan ilişkileri konusunda sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerine göre müfettişler öğretmenlere saygılı davranmamakta, iletişim kurmaktan kaçınmaktalar, öğrencilerinin yanında kendilerini azarlamaktadırlar ve amirleriymiş gibi davranmaktadırlar.

Öğretmenlerin müfettişlerle yaşadıkları sorunlar, müfettişlerin alanlarını yeteri kadar bilmemelerinden kaynaklandığı, bunda müfettişlerin aynı durum için farklı görüş ve uygulamalar ileri sürdükleri ile gerekçelendirmektedirler. Ayrıca öğretmenler bir saatlik gözlemle verilen kararların gerçeği yansıtmadığını, bunun yanında müfettişlerin yanlış davranışlar gösterdiklerini ifade etmektedirler. Bunların sonucu olarak öğretmenler teftişin gereksiz ve kaldırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde erkek öğretmenlerin, bayan öğretmenlere göre “Moral bozuyorlar eleştirileri yıkıcı bize yardımcı olmuyor” ifadesini daha fazla kullandıkları görülmektedir. Ayrıca müfettişlerin ufak ve önemsiz meseleleri büyütüyor olmaları, eleştiri yapmak için eleştiri yapmaları erkek öğretmenlerce daha çok sorun olarak görülmüştür.

Kıdem değişkeni açısından bulgular incelendiğinde meslekteki kıdem artıkça müfettişlerle yaşanan sorunların azaldığı görülmektedir. Mesleğin ilk yıllarında algılanan sorunlar zamanla değişiklik göstermektedir. Öğretmenlik becerilerinden insan ilişkilerine doğru bir değişim göstermektedir.

Branşlara göre en çok sorun yaşayanların sınıf öğretmenleri olduğu görülmektedir. Diğer alanlarda müfettişlerle yaşanan sorunlar daha düşük düzeyde kalmıştır. Sınıf öğretmenleri öğretimle ilgili konularda, yönetimle ve insan ilişkileri konusunda müfettişlerle sorun yaşamaktadırlar. Diğer branşlarda olduğu gibi sınıf öğretmenleri de müfettişlerin tutumlarından ve teftiş sürecinin yeterli olmamasından dolayı teftişin kaldırılması görüşündeler.

ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir;

1. Teftiş için ayrılan zaman artırılarak gerçeğe yakın incelemeler yapılarak öğretmenlerin bu konudaki sorunları giderilmelidir.
2. Yeni değişen programlar hakkında özellikle sınıf öğretmenlerine gerekli açıklamalar yapılmalı
3. Müfettişler tarafından öğretmenlerin yaptığı her güzel uygulama dikkate alınmalı ve öğretmenleri onurlandıracak düzenlemeler yapılmalıdır.
4. Müfettişler yaptıkları, yapacakları teftiş konusunda öğretmenlere bilgi vermeli ve bu konuda onları rahatlatmalıdır.
5. Müfettişler, teftişin bir işlevi olarak öğretmenlere rehberlik etmeli, uygulamalar hakkında bilgi vermelidir.
6. Öğretmenlerin adalete duyularını zedelememek için müfettişler değerlendirme ölçütlerini öğretmenlerle paylaşmalı, ceza verici olmaktan çok yönlendirici olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acheson, K. A. ve Gall, M. D. (1997). *Techniques in the Clinical Supervision of Teachers*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Ağaoğlu, E. (1997). *Eğitimde Klinik Denetim*. Eskişehir: Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Aydın, M. (1986). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık
- Başar, H. (1993). *Eğitim Deneticisi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Blumberg, A. (1980). *Supervisors & Teachers: A Private Cold War*. California: McCutchan Publishing Corporation.
- Cengiz, C. (1992). *M.E.B. Bakanlık Müfettişlerinin yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Cogan, M. L. (1973). *Clinical Supervision*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Collin, J. J. (2002). *Modern and Postmodern Teacher Supervision and Evaluation: Perception of Secondary School Principals and Teachers*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Hartford.
- Goldhammer, R.; Anderson, R. H. ve Krajewski, R. J. (1980). *Clinical Supervision*. New York: Holt, Rinehart and Wiston, Inc.
- İlğan, A. (2008). "İlköğretim Müfettişleri ve Öğretmenlerinin Farklılaştırılmış Denetim Modelini Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Düzeyleri" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* Yaz 2008, Sayı 55, ss: 389-422 .
- Kaya, Y.K. (1993). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Bilim Kitap.
- Lovell, J. T. ve Wiles, K. (1983). *Supervision for Better Schools*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Ovando, M. N. (2000). *Collaborative Supervision: Implications for Supervision Research and Inquiry*. *Paradigm Debates in Curriculum and Supervision*. Modern and Postmodern Perspectives. (Edit: J. Glanz & L. Behar-Horenstein). (108-125). Westport: Greenwood Publishing Inc.
- Taymaz, H. (1993). *Teftiş*. Ankara: Pegem yayınları.